

ઘોરણા : 11 ગુજરાતી

પાઠ : 1

નાવક વાતો બોલવા

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન : 1 નીચેના પ્રશ્નોનોના ઉત્તર એક-એક વાક્યમાં લખો.

(1) નાવિક કોને કોને નાવમાં બેસાડવાની સંમતિ આપે છે?

- નાવિક સીતા, લક્ષ્મણ અને વિશ્વામિત્ર ઋષિને નાવમાં
બેસાડવાની સંમતિ આપે છે.

(2) નાવિકે અગાઉ કઈ બાબતના મહિમા વિશે સાંભળ્યુ હતું ?

➤ શ્રીરામની ચરણરજના સ્પર્શથી પાખાણ પણ લી બની

જાય છ. શ્રીરામના આ મહિમા વિશે નાવિકે અગાઉ

સાંભળ્યુ હતું.

(3) અંતે કોણ નાવિકના મનનું સમાધાન કરે છે ?

- અંતે શ્રીરામના ગુરુ વિશ્વામિત્ર ઋષિ નાવિકના મનનું
સમાધાન કરે છે.

(4) નાવિકે શાના વડે રામનાં ચરણ પખાળ્યાં?

➤ નાવિકે ગંગાજળ વડે રામનાં ચરણ પખાળ્યાં.

(5) કવિએ શ્રીરામને કેવા કહ્યા છે?

➤ કવિએ શ્રીરામને અશરણશરણ અર્થાત નિરાધારના
આધાર કહ્યા છે.

પ્રશ્ન : 2 નીચેના પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર લખો.

(1) નાવિકે રામને હોડીમાં બેસવાની શા માટે ના પાડી?

➤ નાવિકે સાંલઘ્યું હતું કે શ્રીરામની ચરણરજનો મહિમા અપાર છે.

એમની ચરણરજના સ્પર્શથી પાણાણ પણ સ્ત્રી બની જાય છે.

અધિના શાપથી પદ્ધતર બની ગયેલી અહલ્યા શ્રીરામની

ચરણરજના સ્પર્શથી સ્ત્રી બની ગઈ હતી.

આથી નાવિકની મૂંડવણ એ હતી કે એની હોડી ભલે કાજની
હોય, પણ કાજ હોય કે પાખાણ બંને એક જ કહેવાય, એટલે જો
એ શ્રીરામને પોતાની હોડીમાં બેસાડે તો શ્રીરામની ચરણરજના
સ્પર્શથી એની હોડી સ્ત્રી બની જય તો શું કરવું?

આ હોડી જે એની આજુવિકાનું સાધન છે તે જ છીનવાઈ જાય.

આમેય એક પત્ની તો ધરમાં છે. એમાં વળી બીજી સ્ત્રી આવે

તો બંને ખાય શું ? એ બંનેના ભરણપોષણની વ્યવસ્થા શી

રીતે કરવી ? આથી નાવિક સીતા, લક્ષ્મણ અને વિશ્વામિત્ર

ઋષિને પોતાની હોડીમાં બેસાડવા તૈયાર થાય છે, પણ એણે

શ્રીરામને હોડીમાં બેસાડવાની ના પાડી દીધી.

(2) નાવિકે શો વાંધો ઉઠાવ્યો ?

- નાવિકે એ વાંધો ઉઠાવ્યો કે એ પોતાની હોડીમાં શ્રીરામનેનહિ બેસાડે, કેમ કે એમની ચરણરજના સ્પર્શથી એની હોડી સ્થી બની જશે અને એની આજુવિકાનું એકમાત્ર સાધન છીનવાઈ જશે.

વળી એક સ્ત્રી તો ધરમાં છે જ અને વળી બીજી સ્ત્રી આવે તો એ
બંને જમાડે શી રીતે ? એ બંનેના ભરણપોષણની શી
વ્યવસ્થા કરે ? આથી નાવિકે રામને હોડીમાં બેસાડવાની ના પાડી.

(3) નાવિકની મુંજવણનો વિશ્વામિત્ર શો ઉપાય સૂચવે છે?

- નાવિકના વાંધાનો વિશ્વામિત્ર એ ઉપાય સૂચવે છે કે નાવિક
શ્રીરામનાં ચરણ ગંગાજળથી પખાળે, જેથી એમના ચરણમાં
સહેજ પણ રજ રહે નહિ અને એની હોડી સ્ત્રી ન બની જાય.

(4) નાવિકે રામના પગ કેમ પખાળ્યા?

- નાવિકની વિમાસણ દૂર કરવા વિશામિત્રે નાવિકને રામના પગ ગંગાજળથી પખાળવાનું સૂચવ્યું. નાવિકને વિશામિત્રના શબ્દોમાં વિશાસ હતો. આથી નાવિકે રામના પગ ગંગાજળથી પખાળ્યા.

પ્રશ્ન : 3 મુદ્દાસર નોંધ લખો.

(1) નાવિકનું ભક્તાદ્ય.

► નાવિક બોળો હતો. તે શ્રીરામનો પરમ ભક્ત હતો. ગંગા નદી પાર કરવા એની પાસે શ્રીરામ, સીતા, લક્ષ્મણ અને વિશામિત્ર આવ્યાં.
સૌને નદી પાર કરવા જણાવ્યું, પણ એનું ભક્તાદ્ય એક વિમાસણમાં મુકાઈ ગયું. જો એ શ્રીરામને પોતાની નાવમાં બેસાડે

અને નાવ સ્ત્રી બની જાય તો ? કેમ કે ઋષિના શાપથી પથ્થર
બનેલી ? અહલ્યા શ્રીરામની ચરણરજી જીવિત સ્ત્રી બની ગઈ
હતી એ પ્રસંગ નાવિકે સાંભળ્યો હતો. એની આજીવિકા છીનવાઈ
જાય એ એને પરવડે તેમ નહોતું. વળી ધરમાં એક સ્ત્રી તો હતી
જી, એમાં વળી બીજી સ્ત્રી આવે તો બંનેના ભરણપોષણની વ્યવસ્થા

કેવી રીતે કરવી એ પણ એની મુંજવણું હતી. પછી એણે વિશ્વામિત્રે
સૂચવેલા ઉપાય પર વિશ્વાસ મૂક્યો; કેમ કે એ શ્રીરામનો મહિમા
જણાતો હતો. એણે ભક્તિભાવપૂર્વક શ્રીરામનાં ચરણ ગંગાજળથી
પખાળ્યાં. આ નિમિત્તે નાવિકને શ્રીરામનાં ચરણ પખાળવાની તક
મળી.

પ્રશ્ન : 4 નીચેના સમાનથી શબ્દોને વાક્યમાં પ્રયોજ તેની અર્થછાયા સમજો.

(1) પાષાણ-પશ્વર

- અહલ્યા નામની સ્ત્રી પાષાણમાંથી સ્ત્રી થઈ ગઈ હતી.
- ઋણિના શાપથી અહલ્યા પશ્વર બની ગઈ હતી.

(2) ચરણ-પગ

- હરિના ચરણ ગંગાજળથી ધોઈ લીધા.
- શ્રીકૃષ્ણએ સુદામનાં પગ ધોયા હતા.

(3) કાષ-લાકડું

- હોઈ કાષની બનેલી હોય છે.
- લાકડાનો ઉપયોગ ફન્નિયર બનાવવામાં થાય છે.

(4) જળ-પાણી

- જળ એ જ જીવન.
- પાણીનો કરકસરપૂર્વક ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

Thanks

For watching